

Haat-liefdeverhouding met God

Christus Triumfatorkerk, 16 april 2023

Lezing: Exodus 33: 12-23 en 34: 6-7a

Voorganger ds. Jaap van den Akker

Komen

- Welkomstwoord
- Aanvangslied 'Zomaar een dak boven wat hoofden' (lied 276: 1)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Vervolg aanvangslied 'Zomaar een dak boven wat hoofden' (lied 276: 2)
- Kyriëgebed
- Glorialied 'Zo vriendelijk en veilig als het licht' (Lied 221: 1 en 3)

Woord

- Met de kinderen
 - Gebed*
 - Gesprek*
 - Lied: 'Wonen overal nergens thuis' (Lied 419)*
- Schriftlezing Exodus 33: 12-23 en Ex. 34: 6 en 7a
- Lied 'O Heer God, erbarmend, genadig, lankmoedig' (Lied 329)
- Preek

Het is een haat-liefdeverhouding.

Met God, bedoel ik.

Het is zo onvoorspelbaar. Soms word je ineens bij je kladden gegrepen en ergens naartoe geleid. Dan sta je bij iemand voor de deur, precies op het goede moment. Precies als er iemand nodig is – en dat blijkt jij dan te zijn. Dan voel je je geleid en ben je verwonderd als je weer terugfietst – wat is er hier nu precies gebeurd? Vraag je je dan af.

Maar ook – veel vaker helaas, sta je met lege handen. Dan wil je er zijn voor mensen maar heb je niets te bieden. Dan luister je naar verhalen van mensen die hartstochtelijk God zoeken, die om hulp roepen en een leven lang geloofd hebben dat ze gehoord worden en dat eigenlijk nog steeds geloven en dan niet iets terug horen. Tenminste niet iets dat ze hoopten. Die het gevoel hebben er alleen voor te staan. En het soms ook van zich afroepen – waar bent u, God. Hoe vind ik u. Hoe vind ik u weer terug? Deze week had ik nog zo'n gesprek in het ziekenhuis.

Het is zoals God en zijn volk met elkaar omgaan – daar in de woestijn tussen Egypte en het Beloofde Land. Het is het leven zelf. Je wordt heen en weer getrokken tussen de vleespotten: de aantrekkingskracht van economische rijkdom, invloed, welvaart ten koste van anderen en het vooruitzicht van een land waar je deelt met elkaar, waarin je naar elkaar omziet, waar er voor iedereen genoeg is, waar je zelf soms ook even een stapje opzij moet doen. Even je ego moet parkeren.

Israël en God – ze hebben een haat-liefdeverhouding.

Het is net nog mis gegaan. Eén hoofdstuk eerder. Mozes was op de berg en sprak met God en kreeg de leefregels mee voor een goed leven op de aarde. Maar toen Mozes van de berg af kwam was het volk al lang weer met het hoofd, met het hart zelfs in Egypte. Ze hadden een Gouden Kalf gemaakt van al hun rijkdommen. Gestolen goud uit Egypte. Een God die je kan zien hadden ze gemaakt. Een afgod die hun maatschappelijk succes, hun rijkdom weerspiegelde. Alles wat de leefregels nu juist wilde voorkomen hadden ze gedaan, een afgod gemaakt, die ze van hun God afhield.

God was boos geworden – ziedend. Hij trekt zijn handen af van het volk dat hij had uitverkoren. Ze zoeken het maar uit zal hij gedacht hebben. Ik ben nu zo boos – het is beter dat ik afstand neem, anders gebeuren er nog ongelukken. Het volk zal verder trekken, naar de overzijde van de Jordaan, maar dan maar zonder mij. Ze zoeken het maar uit.

Zo heftig heb ik het nooit gehad met God, geloof ik.

Maar het is soms wel erg geweest in vijftientig jaar dominee zijn.

Ik herinner me de laatste gesprekken met een vrouw van 38 in Zwartewaal. Twee kinderen op de basisschool. Een leuke man. Actief in het dorp en in de kerk. Ze kreeg huidkanker.

Behandelingen mochten niet baten. De laatste weken werd het duidelijk dat ze het niet ging redden. Met lood in mijn schoenen ging ik er elke keer naar toe. En we spraken over geloof, over pijn, over hoe dat toch verder moet met Jacob en de kinderen. En dan fietste ik terug langs de Put tussen Zwartewaal en Heenvliet en dan was ik boos. Ik kon God wel aan zijn stroopdas uit de hemel trekken, schijn ik wel eens te hebben gezegd, zo boos was. En wat doe je dan. Dan val je terug op oude woorden. Dan zing je nog op de fiets en vragend omhoogkijkend Psalm 121: *“God, waar bent u? Bent u een arm om mij heen, een schouder, om op te leunen? Of bent u nergens, gewoon nergens?”* Boos en alleen. Verdrietig om zoveel leed.

Of die keer in het AMC afdeling kinderoncologie. Een meisje van 17. De laatste behandeling was ook mislukt. *“Wil je met me bidden,”* vroeg ze. *“Wil je bidden om genezing.”*

Met tranen in onze ogen, met een snik in mijn stem hebben we gebeden. Of God genezing kon geven. Of God dit prachtige leven niet nog wat meer toekomst kon geven. We deelden ons verlangen met God. Een intens moment. Zo dicht ben ik nog nooit bij een mens geweest. Maar toch - op 2^e kerstdag 2011 overleed ze. Martine. Verslagen fietsen ik voor het kerstdiner naar haar huis, haar ouders, haar zus. Is het toch gebeurd. Hoe zat dat nu met het Kerstevangelie? Vrede op aarde? Een redder onder ons geboren? Nieuw leven?

Ja, ja.

En zo kan ik nog wel even door gaan.

God en ik hebben een soort haat-liefde verhouding.

Al 52 jaar, maar toch wel in het bijzonder in die 25 jaar en 7 maanden.

Ik snap Mozes wel.

Mozes wil net als wij allen – gelovige twijfelaars – wat meer zekerheid.

Hij zegt, na het debacle met het gouden kalf, tegen God: God, als u niet mee gaat, dan hoeft het niet meer.

Ik ben nogal onder de indruk van dit Bijbelgedeelte. Ik koos het vanwege dat prachtige lied dat Huub Oosterhuis erbij heeft geschreven. Over de naam van God. Maar het raakt me dat Mozes en God hier zo'n volwassen gesprek voeren. Als vrienden. Ze vertellen elkaar de waarheid. Zoals ik deed bij de Put van Heenvliet. God is wel zo'n beetje klaar met het volk dat hij uit Egypte heeft geleid.

En Mozes. Mozes voelt zich in de steek gelaten, ja door zijn volksgenoten, maar ook door God zelf. God heeft deze mensen, deze Israëlieten, dit volkje ongeregeld *uitverkoren*, dan moet hij als het moeilijk wordt niet weglopen.

Als u niet met ons meegaat, laten we dan maar ophouden.

God laat zich vermurwen! Mozes heeft gelijk. Beloofd is beloofd. En je kunt veel van God zeggen, maar trouw is hij wel. Hij doet zijn belofte gestand. Hij zal zelf meetrokken met het volk van Israël. Hij zal ze zelf leiden naar het land vloeiende van melk en honing.

En Mozes durft nog een stapje verder te doen.

Mozes wil nu zekerheid.

Hij vraagt om God te zien. Eigenlijk vraagt hij naar het wezen van God. Mozes wil nu weten welk vlees hij in de kuip heeft.

Mozes heeft lef! Hij bevraagt God tot op kern. Toon mij uw ware aard, Here God.

En God – zijn vriend - is hem ter wille, God toont zijn ware aard. Deze diepe crisis in de relatie van God en zijn volk. Deze ruzie tussen God en Mozes levert het diepste en innigste contact op tussen Mozes en zijn God dat hij ooit gehad heeft. De diepte, deze diepe put van twijfel en ontrouw en verkeerde keuzes en boosheid en verdriet – alles, deze diepte blijkt een bodem te hebben. God keert zich om. Hij buigt zich voorover naar Mozes en komt hem tegemoet. Eigenlijk heb je wel gelijk, Mozes, als we elkaar nog niet zo goed kennen, dan is vertrouwen ook moeilijk. Ik laat me vandaag kennen. Ik laat mij in al mijn luister zien. Ik zal aan je voorbij gaan en mijn naam uitroepen. Mijn naam JHWH: mijn naam: ik ben bij je, wie jij ook bent, waar jij ook gaat. Dit is mijn naam: *erbarmend, genadig, lankmoedig, rijk aan liefde rijk aan trouw, bewarend liefde tot het duizendste geslacht.*

Die naam is prachtig, maar wat volgt is nog mooier - het emotioneerde me zelfs deze week, toen ik de tekst in het Hebreeuws las.

In onze vertaling staat in vers 21: “Er is een plaats op de rots waar je dicht bij mij kunt komen staan”. Niet heel spannend. In het Hebreeuws staat er letterlijk: “Zie, er is plaats bij Mij”. God schikt in, en maakt plaat voor Mozes. Kom bij me staan, zegt God – er is een plaats voor jou, bij Mij. Ik heb een plaats voor je bereid. Er is een plekje voor jou bij God.

Ging Mozes te ver? Misschien. God is te groot voor ons om zijn wezen te bevatten. Geen mens kan Gods heerlijkheid aanschouwen en leven. Maar andersom is het ook waar: Hoe kan een mens leven als Gods heerlijkheid voor hem, voor haar verborgen blijft?

God verzint een list. Er is een plaats voor jou bij mij.

Kom hier staan en ik zal mijn ware aard laten zien. Tenminste zoveel godheid kan je niet aan Mozes. Wie ik te diepste ben, gaat aan je voorbij, geen mens zal mij zien en leven. Wanneer ik in mijn wezen voorbij ga, zal ik je gezicht bedekken, maar als ik voorbij ben, dan zul je mij zien – in het voorbij gaan, op de rug.

Niemand kan zeggen: “ik heb God zien” en leven.

Dat maakt het leven moeilijk. Daarom moeten we leven met al die vragen. Geloven is het durven uithouden met de vragen – zei ooit een wijze collega tegen me.

Vandaar de teleurstelling soms ook. Dat God er niet was op dat moment. Dat God er niet was *op de manier zoal je hoopte*, en verwachtte. Want God was, God is er wel. Dar ben ik stellig van overtuigd.

Niemand kan zeggen: ik heb God gezien. Pas achteraf, wanneer Hij voorbij is gegaan, kun je zeggen: God was hier. God was op deze plaats. Wie God heeft gezien, als Hij voorbij is gegaan – heeft genoeg gezien.

Dat is wel een proces, moet ik u zeggen. En toch is het zo.

Als ik terugkijk op vijftienvintig jaar dominee zijn. Dan komen verdrietige verhalen boven.

Schrijnend. *Ik sta voor u in leegte en gemis*, om het met Oosterhuis te zeggen.

Terugkijkend, zijn die intense ervaringen, ook ervaringen van geloof geweest. Hoe verdrietig ook, terminaal zieke mensen voelden zich ook gedragen. Ze waren niet bang om te gaan. Ze wisten zich ergens geborgen. Waar ik met lege handen kwam en een mond vol tanden, troostten zij mij, deelde zij van hun liefde. God hield hen overeind – tot het laatste van hun te korte leven.

En zo was God daar.

Waar we woorden vonden die ons dichter bij elkaar brachten.

Waar we stil konden zijn, een warme stilte van onderling begrip, een stilte waarin we elkaar vonden. Een stilte waarin God ons aan elkaar verbond.

Terugkijkend zie je Gods aanwezigheid.

In een keuze die je maakte in je leven.

In de mensen die op je pad zijn gebracht.

In de woorden die op je op het juiste moment toevielen.

Terugkijkend zie je God voorbijgaan: *erbarmend, genadig, lankmoedig, rijk aan liefde rijk aan trouw, bewarend liefde tot het duizendste geslacht.*

Ik ben er, want ik geef om je. Ik ben er, want zo ben ik, dat is mijn naam. Amen.

- Muzikaal intermezzo

Antwoord

- Lied 'Heer onze Heer, hoe zijt gij aanwezig' (Lied 275: 1, 4 en 5)
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Collecte

Gaan

- Slotlied 'De steppe zal bloeien' (Lied 608: 1 en 3)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"
- Orgelspel